

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krome.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Boj občine Kokarje s c. kr. državnim pravdníštvom celjskim za ravnopravnost slovenskega jezika.

Kakor je znano, naznanja c. kr. državno pravdníštvo vsako obsodbo pri okrajnih oziroma okrožnih sodiščih v kazenski zadevi naprej okrajnemu glavarstvu, potem orožništvu in domovinski občini obsojenca in sicer s tako imenovano kazensko izkaznico, po nemško »Strafkarte«.

Žalibog, da c. kr. državna pravdníštva na Slovenskem še niso dosegla tiste stopnje pravičnosti, da bi sama izpolnjevala člen XIX. državnega osnovnega zakona in bi sama od sebe izvrševala to, kar so slovenskemu jeziku po zakonu storiti dolžna. C. kr. državna pravdníštva namreč izkazujejo tudi najbolj zavednim slovenskim občinam kazenske obsojence s samo nemško »Strafkarte«.

Občina Kokarje, ki je v svoji zavednosti dosegla pri vseh državnih uradih popolno ravnopravnost slovenskega jezika, je že pred več leti zahtevala tudi od c. kr. državnega pravdníštva celjskega kazenske liste v slovenskem jeziku. Tam so na te zahteve molčali, češ, z molkom bomo občino utrudili. Občina je temu molku odgovorila s tihim odporom t. j. nobene od sodišč došle »Strafkarte« ni zabeležila v svojo kazensko knjigo, temveč zbirala jih je do konca leta 1909. ter jih je potem skupno odposlala c. kr. državnemu pravdníštvu v Celje z naznanilom, da so vse te samonemške »Strafkarte« v jezikovnem oziru nezakonite, in ker občina noče nezakonitosti podpirati, jih ne more zabeležiti v kazensko knjigo; naj se torej določi, ali je občini v smislu državljanskih pravic kazenski listi v njenem t. j. v slovenskem jeziku.

C. kr. državno pravdníštvo v Celju je na to vlogo z nova molčalo ter s tem pokazalo nasproti odločni občini Kokarje, da bi z odloki proti nji ničesar ne opravilo. Molč je bil njegovo zadnje upanje, češ morebiti se bode občina vendar naveličala svojega tihega odpora.

Toda v občinskem uradu kokarskem so tudi v letu 1910. devali vse došle »Strafkarte« na stran, koncem leta so jih zopet doposlali državnemu pravdníštvu v Celje na razpolago z enakim naznanilom kakor leta 1909, kar je dvignilo g. državnega pravdnika raz sedež.

Letos je namreč prišel nekega dne v občinski urad orožnik s prošnjo, naj mu tajnik poroča, zakaj se »Strafkarte« ne zapisujejo v občinsko kazensko knjigo. Tajnik mu je pojasnil, da se je vzrok nezapisevanja vendar že dvakrat naznanil c. kr. državnemu pravdníštvu, ker obstoja ta vzrok naprej in ga državno pravdníštvo ne odpravi, ne more tudi občinski urad izpremeniti svojega zakonitega stališča. Tajnik je izjavil, da je on, dasi učitelj, v občinskem uradu podrejen le županu in občinskemu odboru, ki je bil sklenil od vseh deželnih in državnih uradov zahtevati slovensko dopisovanje in da mu nima v občinskem uradu nikdo drug pravice ukazovati, nego samo župan in odbor, kar se naj blagovoli poročati onim, ki o zadevi poizvedujejo.

Orožnik je po zabeležbi te izjave odšel k županu Prazniku Josipu na dom, kjer je izvedel, da tudi župan nima povoda drugače ravnati, kakor je bil sklenil odbor.

Ta slučaj dokazuje neovrgljivo, kako nizko ceni državno pravdníštvo slovensko zavednost naših občin. Ono je namreč do dobra prepričano, da slovenski zavednosti ni vstrajnosti, pričakovalo je, da bodo zahteve po slovenskem uradovanju utihnile, zlasti, da se sklep vseh županov

Gornjegrajskega okraja pri Sv. Frančišku l. 1906. ne bode od občin dosledno in odločno izvrševal. Žalibog se e. kr. državno pravdnštvo ni varalo, kajti od 10 občin se je le občina Kokarje držala zvesto in odločno storjenega sklepa, druge so v boju nekoliko popustile menda ponajveč radi tega, ker se z izpremembo županov, tajnikov in odborikov izpreminja tudi odločnost in ker so po časopisih potihnili poročila o boju za pravice slovenskega jezika. Naravna posledica tega je bila, da je e. kr. državno pravdnštvo podcenjevalo tudi zavednost občine Kokarje, toda tu se je temeljito varalo. Tista oblast, ki je poslala orožnika poizvedovat je dobila jasen odgovor, da se morajo državne oblasti v jezikovnem oziru ravnati po zahtevah občine.

Od tega časa naprej določila v imenu državnega pravdnštva e. kr. politična ekspozitura v Mozirju občini Kokarje mesto nemških »Strafkart« po jeden slovensko spisan izpisek iz kazenske izkaznice.

Ako bi bile vse občine Gornjegrajskega okraja dosledno nadaljevale zapričeti boj in bi bile one dosledno odklanjale uradovanje samonemških »Strafkart«, bi brezdvomno dosegle, da bi e. kr. državno pravdnštvo moralo začeti z izdajanjem slovenskih kazenskih izkaznic, nasproti samo jedni občini pa ni čutilo te dolžnosti, temveč se ji je izognilo z izdajo izpiskov potom politične oblasti. E. kr. politični ekspozituri v Mozirju ne more biti ta zadeva neljuba, saj se ž njo povišajo njene letne opravilne številke, ki dokazujejo potrebo ustanovitve samostojnega Gornjegrajskega okrajnega glavarstva.

Kar je dosegla jedna občina, to doseže toliko lažje več občin. Svojemu narodu in pravici svojega jezika smo dolžni pridobivati veljavo vsi brez razločka poklica in stanu v prvi vrsti pa občine kot zastopnice občanov. Kako lepi uspehi bi se kazali po vseh državnih uradih, ako bi vse občine v ljubezni do naroda v svojem delovanju imele ta vzvišen namen pred očmi in ako bi vsak posamezni stan našega naroda iz svojega področja iztrebil predenco dušljivega nemštva.

Ta članek smo preli v rokopisu od g. dopisnika, še predno je bil natisnjen v »Narodnem Listu«.

Z ozirom na aktuelnost ga priobčujemo tudi mi, čeravno je bil med tem objavljen v omenjenem listu, to pa vsled tega, ker smo za to, da se budi narodna zavest med slovenskimi občinami.

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani.

Da podamo še sliko, kako vestno in varno je notranje poslovanje tega denarnega zavoda, priobčujemo dodatno k pravilom tudi

Opravljeni red.

za

„Hranilnico kmečkih občin v Ljubljani“.

Opravljeni red obsega predpise in določila, po katerih je oskrbovati vsa opravila hranilnice v soglasju s pravili in njih dopolnilom.

§ 1.

Pravila hranilnice določujejo, katerim organom pristoji vodstvo in nadzorstvo, kako se ti organi postavljajo, katerim organom je naloženo opravljati posle in kdo te organe imenuje.

Ravnotako je tudi določila v področju in odgovornosti hranilničnih organov posneti iz pravil.

§ 2.

Vsi nadzorovalni upravni organi obljubijo pri nastopu svojega urada, da bodo ž njim združene dolžnosti kar najprizadevneje in vestno izpolnjevali in o razpravah kar najstrožje molčali.

Ta obljuba se da v navzočnosti odborovi v roke predsednikove, predsednik sam pa stori obljubo takoj pri volitvi.

§ 3.

Za upravne organe smejo biti izvoljeni samo takšni moške, ki stalno stanujejo v kraju hranilnice ali v občinah, ustanoviteljih hranilnice, in katerim se sme z ozirom na njih državlansko neomadeževanost kakor tudi z ozirom na njih občno in trgovsko omiko oskrbovanje njim naloženih pravil popolnoma mirno zaupati.

§ 4.

Seje ravnateljstva in odbora sklicuje predsednik ravnateljstva, oziroma odbora; vendar se za seje ravnateljstva od istega lahko določijo posebni dnevi.

§ 5.

Izredne seje ravnateljstva skliče predsednik, če se to njemu zdi potrebno, ali pa če zahteva tako sejo polovica članov ravnateljstva.

Vabila k sejam odbora in k izrednim sejam ravnateljstva je izdajati s pismeno napovedbo, o katerih predmetih vobče se bode razpravljalo, in proti potrdilu, da je bil povabljenec pravočasno o tem obveščen.

§ 6.

Kadar je osebna korist kakšnega uda ali katerih njegovih bližnjih sorodnikov predmet posvetovanja, tedaj udeleženi ud ne sme biti prisoten pri razpravi o dotični stvari.

§ 7.

Kadar bi morebiti odsoten ud k sejam pismeno poslal svoje nasvete, tedaj morajo biti svojerno podpisani, odpreti se morajo pred razpravo, šteti jih je samo kot mnenje ter se pri narejanju sklepov ne jemlje v poštev.

§ 8.

Glasuje se v vseh sejah osebno, z vzdigovanjem rok ali z glasovnicami ali s kroglicami.

§ 9.

O vsakem posvetovanju je pisati zapisnik.

Zapisniki morajo obsegati nasvete kakor tudi narejene sklepe. Nasprotno predloge in njih utemeljitve, je tudi sprejeti v zapisnik, kadar to zahteva tisti, ki nasvetuje nasprotni predlog. Razpravni zapisniki so vsakemu članu odbora in ravnateljstvu odprti na vpogled.

Podpisujejo jih organi, ki so po pravilih za to postavljeni.

Sklepe in odredbe, po katerih se kakšna terjatev hranilnice pridobi, premeni ali opusti, ali kakšna zaveznost hranilnice prevzame, premeni ali izpolni, potem vse v to potrebne priprave, poizvedovanje itd. je zapisovati v zapisnik ali kako drugače v uradnih spisih primerno tako zabeleževati, da se more vsak čas zagotovo spoznati, katere osebe so pri tem sodelovale.

Pod temi dokazili (zaznamki) je zlasti razumeti cenilna poročila o prošnjah za posojila, izdavanja izbrisnih listin, dovolitve za oprostitev zemljišč, posredovanja pri izvršilnih prodajah posestev, katerim je bilo dano posojilo, presoje hranilnici dospelih računov, sestavljanje kontokorrentnih računov itd.

§ 10.

Prihajajoče razpoložne denarje je kar najhitreje plodonosno naložiti.

§ 11.

Da ne leži večja svota gotovega denarja brez obresti v blagajnici, ga mora biti vedno toliko naloženega v tekočem računu ali v blagajniških listkih akreditiranih bank ali kreditnih zavodov, da je možno vsa plačila pravočasno izvrševati.

§ 12.

Gotovi denar in vsi javni vrednostni papirji morajo biti hranjeni v blagajnici, varni zoper ogenj in zoper tatvino po vladnem, pod dvojnimi zaklepom. Privatne listine, eventualno s svojimi prilogi, je po zaporednih številkah v svežnjih hraniti na isti način, ali pa v shrambah, varnih proti ognju.

§ 13.

Hranilnična opravila se urejajo in opravljajo samo v uradnem prostoru hranilničnem, in denarne manipulacije se smejo izvrševati samo v uradnih urah, ki so za to poslovanje javno razglašene.

§ 14.

Na koncu vsakega uradnega dneva se mora skleniti blagajnični dnevnik in stanje blagajnice je imeti v vednem razpregledu s tem, da se sestavi podrobni zaznamek vseh novčnih vrst, ki so v blagajnici (novčni listek).

Nadzorovalni organi morajo blagajnico od časa do časa natančno nepričakovano skontroirati.

Uspeh takih skontacij je zabeleževati v zapisnikih, katere morajo, kakor tudi sklepe pri-

stavke v dnevnikih, svoječasno podpisovati pregledovalni organi kakor tudi odgovorni računodajniki. Te zapisnike je skrbno hraniti.

§ 15.

Vsak dospel poslovni spis je takoj vpisati v vložni zapisnik.

§ 16.

Za odbor podpisujeta predsednik in en odbornik, za ravnateljstvo predsednik in pisarniški predstojnik. V slučaju, da so ti zadržani, njegovi namestniki.

Ravnateljstvo sme pooblastiti kakega uradnika, da sopodpisuje sprejem vplačil. Podpisi vseh, ki so upravičeni podpisovati, naj bodo nabiti v uradnem prostoru.

§ 17.

Pojasnila iz glavnične knjige udeležencev in iz računske knjige dolžnikov se smejo dajati samo sodiščem v kazenskih in zapuščinsko-pravnih slučajih.

§ 18.

Vsi hranilnični upravniki so odgovorni za vsako škodo, ki jo o njih krivdi zadene hranilnico.

§ 19.

Hranilničnim upravnikom ni dopuščeno za druge konkurenčne hranilnice prevzemati upravnih poslov.

§ 20.

Izplačilo glavnice ali obresti hranilnih vlog se sme izvršiti le, če se predloži hranilnična knjižica ali pa dokaz, da je bila ista sodnijsko amortizirana.

Kadar je stranka popolnoma odpravljena, tedaj ji je vložne knjižice odvzeti ter jih storiti nerabne s tem, da se prebijejo.

§ 21.

O vseh hranilničnih udeležencih je napraviti abecedni imenik s pristavljenim listom v pasivni glavni knjigi, eventualno tudi s številko vložne knjige.

§ 22.

Pravila določujejo, kako je pri hranilnici naložene denarje in nje lastno premoženje plodonosno nalagati. Pri tem je gledati na to, da so različni načini po pravilih dopuščenih nalaganj hranilničnih zakladov v odstotnem razmerju, ki je primerno posebnim okoliščinam, da ima hranilnica pripravljenega toliko gotovega denarja, kolikor ga ji je po izkušnjah potrebnega, in da more denar hitro in kolikor moči brez izgube v izplačilo nakazati, kadar bi nastopila izredna potreba.

§ 23.

Realne hipoteke se smejo oddajati samo na objekte s sirotinsko varnostjo predvsem v Kranjski, Spod. Štajerski, Koroški, Primorski, Dalmaciji sploh in izjemoma tudi v ostalih v državnem zboru zastopanih kraljestvih in deželah.

§ 24.

Izključene pa so, da se jim ne dajo posojila, nastopne nepremičnine:

- a) rudarska podjetja;
- b) kamenolomi;
- c) gledališča in druga, podobnim namenom služeča poslopja, n. pr. cirkusi in lope za ljudske veselice;
- d) vsako nepremično posestvo, na katero se ne more segati z izvršilom;
- e) gozdi in logi, če se sami ponujajo kot hipoteka.

§ 25.

Pri posojilih na industrialne objekte, kakor n. pr. pri mlinih in tovarniških poslopih, je postopati posebno previdno in natanko je vpoštrevati vse okoliščine, ki bi mogle vplivati na določitev, koliko je vreden dotični objekt.

§ 26.

Ker § 196. cesarskega patenta z dne 9. avgusta 1854. l., drž. zak. št. 208., poizvedovanje vrednosti po sodni cenitvi predpisuje samo kot pravilo, in ker tedaj drugačen način, določiti vrednost, ni izključen, se sme vrednost takega posestva poizvedeti tudi po davčnem nastavku, ravna se pri tem po sledečih določilih.

§ 27.

Kadar prosilec za posojilo predloži sodno cenitev, tedaj sme hranilnica vrednost ponujane hipoteke poizvedeti tudi še po svojih organih in potem je povprečno vrednost vzeti za merilo pri dajanju posojila.

§ 28.

Za cenitev ponujanih hipotek postavi ravnateljstvo od slučaja do slučaja posebne komisije, katerim se smejo privzeti tudi izvedenci. Te komisije dobivajo odškodnino za svoj trud.

§ 29.

Pri poizvedbah hipotečne varnosti se je v zmislu § 230. občnega drž. zakonika ravnati po nastopnih načelih:

Na poslopja se ne smejo dajati posojila čez polovico, na kmetiška posestva in posamezna zemljišča ne čez dve tretjini prave vrednosti z všteti bremen.

(Dalje prihodnjič)

Organizacija občinskih uslužbencev.

Prejeli smo ta-le dopis:

Slavno uredništvo

»Občinske Uprave«

v

Ljubljani.

Osnovni odbor društva občinskih uslužbencev na Goriškem z veseljem pozdravlja dopis isterskega kolege, objavljen v cenjenem listu »Občinska Uprava« št. 11. na strani 83.

Občinski uslužbenci na Goriškem organiziramo že od meseca novembra 1910 društvo (voj-

sko) zapuščenih, z delom za državo (ki znaša približno 76%) preobloženih, za to delo nič plačanih občinskih uslužbencev, katera organizacija je že nastopila s skupno prošnjo na deželni odbor, oziroma zbor za preosnovo občinskega reda po vzgledu sosednih dežel: Istre in Dalmacije. Enako se je sestavila skupna prošnja, katera se odpošlje visoki c. kr. vladi v svrhu podelitve nagrad za dela, ki jih izvršujejo občinski uslužbenci za vlado, kakor hitro dpošljejo kolegi v to svrhu še potrebne izjave, oziroma koleke za kolekovanje.

Podpisani osnovni odbor je tega mnenja: naj bi se ustanovilo v vsaki deželi društvo občinskih uslužbencev brez ozira na narodnost. Udnina naj bi bila razdeljena v tri razrede, katerega naj bi si vsak društvenik izbral. V I. razredu, naj bi se plačevalo 2 K, v II. 1 K in v III. razredu 50 v na mesec. Iz dohodkov, stekajočih se v ta zalog, naj bi se plačevalo odpravke, oziroma mesečne podpore, brez svoje krivde iz službe odpuščenemu, oziroma onemoglemu društveniku in vdovam in sirotam umrlega društvenika po razredu vplačevanja udnine dotičnika. Sme se upati, da pristopijo tudi zavedne občine kot podporni udje k temu društvu.

Vrhu tega naj bi se ustanovila ena državna zveza občinskih uslužbencev vseh dežel zastopanih v državnem zboru, v katero zvezo naj bi vsak ud deželne zveze (društva) plačeval od 5 do 10 vin. na mesec.

Ako bi se občinski uslužbenci mest, katerim je njih eksistenca že zagotovljena, branili pristopiti v deželno, oziroma državno zvezo občinskih uslužbencev, naj bi ta zveza eksistirala pa le iz občinskih uslužbencev zunaj mest.

Najboljša, najuspešnejša in najbolj koristna organizacija bi pa bila, ko bi se plačevalo zneske, ki jih zdaj plačuje občina, oziroma občinski tajniki v pokojninski zalog privatnih uradnikov, plačevalo v zalog omenjene državne zveze občinskih uslužbencev brez izjeme in brez ozira službe in narodnosti. V tem slučaju bi postala taka državna zveza občinskih uslužbencev ob enem pokojninski zalog istih, kamor naj bi se v tem slučaju stekala tudi v odstavku III. tega dopisa omenjena udnina. K takemu pokojninskemu zalogu bi brezdvomno prispevala država približno 50% in dotične dežele 25%, tako da se sme upati, da bi taka državna zveza občinskih uslužbencev se v kratkih letih razvila v krasen, močan pokojninski zalog iz katerega bi izrastlo blagostanje in ugled občinskih uslužbencev. Torej kolegi na delo, ker skrajen je čas.

Slavno uredništvo »Občinske Uprave« je najuljudneje naproseno priskočiti na pomoč zapuščenih občinskih uslužbencev s tem, da bi stopilo v dogovor z drugimi deželami in organiziralo

omenjeno državno, oziroma deželne zveze občinskih uslužbencev.

Podpisani odbor je uverjen, da bo slavno uredništvo ta težaven posel sprejelo in ga uspešno rešilo.

Osnovni odbor društva občinskih uslužbencev na Goriškem.

V Kanalu, dne 20. julija 1911.

Anton Bajt,

obč. tajnik v Kanalu.

(Opomba uredništva. — Malo preveč se zahteva od nas. Centralizacijo organizacije bodo morali izvršiti pač posamezni odbori, če se že početkom ne bo dala izvesti enotna, skupna organizacija. Mi bomo z veseljem sodelovali, ampak voditi oziroma izvrševati vsa dela nam je popolnoma nemogoče, ker mora vsak izmed nas v prvi vrsti izvrševati svoje stanovske dolžnosti.

Dela bi moral z našim sodelovanjem prevzeti pripravljalni odbor, pač pa naj bi se nam pošiljali vsi priglasili.)

Vprašanja in odgovori.

102. M. županstvo Č.

Vprašanje:

V tukajšnji občini je 316 volilcev za občinsko volitev. Davke plačujočih je 249.

Ali se število odbornikov in določitev razredov ravna samo po davke plačujočih volilcih, to je 249, ali po vseh, ki imajo volilno pravico, t. j. 316?

Odgovor:

Za uvrstitev v volilne razrede je merodajno v prvi vrsti število onih davkoplačevalcev, ki plačujejo občinskim določam podvržene direktne davke.

Podlago za to uvrstitev tvori seznamek, ki ga predpisuje § 15. občinskega volilnega reda, t. j. prvotni volilni imenik, z uvrstjenjem davkoplačevalcev po § 15 a) obč. volilnega reda. — V prvi razred pride tretjina v tem prvotnem volilnem imeniku vpisanih volilcev-davkoplačevalcev, torej 83, ostali pa v drugi razred. V tem oziru je novi občinski volilni red popolnoma jasen, le pred očmi je treba imeti vselej, da so za sestavo prvotnega volilnega imenika merodajni le oni davkoplačevalci, ki plačujejo davke, podvržene občinskim določam, ne pa vsi volilni upravičenci. To sledi jasno iz nadaljnjih določil §§ 15 c) in 15 d), ki natančno določata uvrstitev ostalih volilcev po sestavi prvotnega volilnega imenika.

Število odbornikov pa se določi po številu volilnih upravičencev (ne vseh volilcev vseh treh razredov, ker vsak voli le enkrat) — torej je merodajen za število odbornikov volilni imenik tretjega razreda, ker so ravno v ta imenik sprejeti vsi volilni upravičenci, in ker le o teh (volilnih upravičencih) govori § 13. občinskega reda, o čemer ne more biti dvoma. Voliti Vam je torej 18 občinskih odbornikov. Sicer pa določa tudi § 16. obč. volilnega reda, da volijo odbornike in namestnike vsi občinski volilci.

103. Županstvo Godovič.

Vprašanje:

Ali je mogoče stranko, katera na poklic noče priti k razpravi v občinsko pisarno, privedi tja s silo po orožnikih?

Odgovor:

Županstvo samo seveda ne more odrediti, da privedejo orožniki dotično stranko k razpravi pred občinski kazenski senat. Ako pa se stranka kljub prejemu pozivu upira, zglasti se ob določeni uri v uradu, ima županstvo pravico obrniti se na okrajno glavarstvo, ki bo naročilo dotični orožniški postaji, da preskrbi, da se stranka siloma dovede.

104. Županstvo Sinadole.

Vprašanje:

C. kr. cestni erar plačuje davke v naši občini. Komu se bode poslalo volilno poverilo v času volitve?

Odgovor:

Dotična volilna izkaznica z glasovnico vred naj se pošlje okrajnemu glavarstvu v Postojni, ki jo bode izročilo prideljemu inženjerju, kateri upravlja državne ceste. Vsekakor bo ta izvrševal za erar volilno pravico. Seveda se bo moral tudi sicer zadostno izkazati, da je v to upravičen.

105. Županstvo Sodražica.

Vprašanje:

Večkrat se pripeti, da je treba županstvu za izterjanje občinskih pristojbin, ali prispevkov za popravo katkega pota, postopati eksekutivnim potom. Je-li dovoljeno županstvu stroške eksekucije vračunati strankam, ali ne? Ako da, — v kateri višini od kilometra? Županstvo mora plačati tudi sodnega zapriseženega cenilca.

Odgovor:

Resnične stroške eksekucije, ki jo izvrši županstvo po § 84. občinskega reda, sme županstvo vsekakor izterjati od strank, torej tudi one za sodnega cenilca. Razdalja v kilometrih ne pride v poštev, ker sme županstvo zaračunati le stroške, ki jih je v resnici imelo.

Mogoče je, da bi se stranka upirala izvršbi od strani županstva. V tem slučaju se županstvo lahko obrne na okrajno glavarstvo, da izvede politično rubežen.

106. Županstvo Sinadole.

Vprašanje:

Kdo bode volil za ubožno hišo, ki je last ubožnega zaklada?

Odgovor:

Predvsem je treba razmotrivati vprašanje, če ima dotična ubožna hiša, torej ubožni zaklad, sploh pravico voliti v občinski zastop. Vprašanje je vsekakor sporno. Gre se pač za to, je li ubožni zaklad integrirajoč del občine, ali ne.

Po našem mnenju je ubožni zaklad samostojna institucija, ki se nahaja le v upravi občine na podlagi zakona iz leta 1883. Ni izključeno, da pride vsled morebitne spremembe zakona zopet v drugo, morda samostojno upravo, kakor je bil pred letom 1883. V tem slučaju — kakor popred — bi mu volilne upravičenosti ne bilo mogoče odrekati, zato po našem mnenju tega tudi sedaj ne kaže storiti. Za volilno upravičenost govori tudi to, da ima lahko tudi posamezen kraj lastni ubožni zaklad in pa ker se mora ta upravljati ločeno od občinskega in se vodi zanj tudi poseben blagajniški dnevnik. V ostalem pa Vam svetujemo, da se obrnete na politično oblastvo, ki je merodajno, da o tem razsoja.

Voliti bi moral za ubožni zaklad župan kot zastopnik.

107. Gosp. J. F., obč. tajnik v L.

Vprašanje:

1. Ali ima načelnik gospodarskega odseka pravico glasovati pri volitvah občinskega odbora za skupno vaško posestvo brez vsakega pooblastila, ako ne spada posestvo kot korporacija?

2. Ali spadajo tudi one osebe, ki gredo za več let po svojem zaslužku iz občine, pod točko 2, § 4. obč. vol. reda; na primer če se nahaja v Ameriki, pa ima

doma ženo, ki zastopa njegovo premoženje. Ali sme dati žena pooblastilo za volitev v obč. odbor drugemu volilcu?

3. Ali sme občinski predstojnik glasovati pri obč. volitvah za občinsko posestvo?

O d g o v o r :

Ad 1. To-le Vaše vprašanje o gospodarskem odseku (odboru?) ni kaj jasno, zlasti ne zadnji odstavek: »ako ne spada posestvo kot korporacija«. Kaj hočete s tem reči? Mogoče je le dvoje: ali je dotično posestvo vaška last v oskrbi postavno izvoljenega gospodarskega odbora po dodatku II. k občinskemu redu, ali pa je posestvo skupna last (solastnina) posameznih ali vseh upravičencev. Če je posestvo vaška last, potem so do zastopstva upravičeni vsi trije člani gospodarskega odbora, ki po § 6. obč. volil. reda določijo enega izmed sebe, da glasuje.

Ako je pa posestvo solašt upravičencev, potem volijo (z enim glasom) po določbah prvega odstavka § 7 obč. vol. reda.

Ad 2. Za ta slučaj veljajo le določbe § 4, točka 1) obč. vol. reda. Ker žena ne more voliti za moža, tudi ne more pooblastiti kake tretje osebe za izvrševanje volilne pravice, četudi sme vse ostale dolžnosti izvrševati v imenu svojega v Ameriki bivajočega moža; — to pa seveda le v tem slučaju, če je posestnik mož in je davek predpisan njemu. Kaj drugega je, če je posestnica žena in je njej predpisan davek. V tem slučaju ima, ako biva mož v Ameriki, žena pravico pooblastiti tudi tretjo osebo.

Sicer pa mora mož, ki biva v Ameriki, če je sam posestnik in davkoplačevalec, poslati posebno volilno pooblastilo.

Ta slučaj ad 2, pa nima z določbami § 4, točka 2, ničesar opraviti.

Ad 3. Tu povdarjamo še enkrat, da je upravno sodišče že opetovano razsojalo, da občina kot taka nima aktivne volilne pravice za svoj lastni zastop.

Res da zakon (§ 1., II. odst. vol. reda) ni popolnoma jase, vendar pa med volilnimi upravičenci ne navaja občine, dočim so vse druge kategorije izrečno označene.

Če upoštevamo to dejstvo, in pa okolnost, da v volilnem redu za mesto Ljubljano zakon decidirano pravi, da občina ne sme izvrševati volilne pravice v lastnem ozemlju, ni nikakega dvoma, da velja to tudi za kmetijske občine.

108. G o s p o d V. B. v O.

V p r a š a n j e :

Tukajšnji c. kr. okrajni zdravnik zahteva, da se mora v izkaz ceplencev vpisati tudi vže umrle otroke; zahteva tudi, da morajo biti župniki navzoči pri cepljenju, in ako se kdo opraviči, da je uradno zadržan, hoče vedeti zadržek z motivacijo, da mora sam on presoditi, ali je ta zadržek opravičen ali ne. Po cepljenju pušča župnikom izkaz cepljenih otrok z nalogom, naj župniki poizvedo, katerim otrokom so se koze prijele in katerim se niso prijele. Stariše pa sili s posebnimi vabili in z žuganjem s kaznijo, da otroke prinesejo k cepljenju.

Prosim pojasnila, ali je c. kr. okrajni zdravnik opravičen t a k o nastopati v smislu nekih navodil za cepljenje z dne 9. julija 1836. št. 13192? Kako se glasi § 13 tega navodila, na katero se on sklicuje?

O d g o v o r :

Predvsem glede cepljenja koz nekaj splošnih opazk! Prisilno cepljenje v Avstriji ni uvedeno, vendar pa dela vlada kolikor mogoče na to, da se cepljenje uvede in povsod razširi.

Naravnost siliti se torej ne more nikogar, da bi moral dati cepiti (staviti) koze, vendar pa se izvršuje pritisk na drug način.

Vaš slučaj je pa nekaj novega, česar ne najdemo v nobeni praksi in v nobenem predpisu. Edino to je res, da se morajo v izkaz otrok, ki pridejo dotično leto k cepljenju, sprejeti tudi mrtvi otroci, to pa zaradi kontrole. Te izkaze morajo pač sestavljati župni uradi, sicer pa ni prav v nobenem drugem slučaju treba sodelovanja župnih uradov ali župnikov.

Tisti odlijozni § 13 nima sploh nobenega stika z navzočnostjo župnika, ker se tiče izključno le načina cepljenja, torej edino-le zdravnika samega!

Pač je v točki d) splošnih ukazov dekreta dvorne pisarne z dne 9. julija 1836 št. 13192 obsežno določilo, da mora biti pri cepljenju navzoč tudi župnik, kar se je v praksi res izvrševalo še preko leta 1870.

S splošnim državnim sanitetnim zakonom z dne 30. aprila 1870 drž. zak. št. 68 pa so bile določbe omenjenega dvornega dekreta v marsičem derogirane. Po § 2, lit. d) te postave ima voditi cepljenje koz državna uprava in po § 4, lit. d) ravno te postave morajo o b č i n e v prenešenem delokrogu s o d e l o v a t i pri javnem cepljenju. O kakem sodelovanju župnikov v postavi iz leta 1870 ni govora, in pa v praksi se v resnici tudi ne izvršuje.

Odklonite enostavno vsako sodelovanje, zlasti pa še opravičevanje glede odsotnosti. Najmanj pa je Vaša dolžnost poizvedovati, komu so se prijele koze. Ta bi bila lepa! Pritožite se do zadnje instance, ako bi Vas dotični zdravnik še dalje nadlegoval s takimi šikanami, ki bi se skoro lahko primerjale z zlorabo uradne oblasti.

Prisiliti tudi starišev ni mogoče, da bi dali cepiti koze, ampak to je vendar v interesu otrok samih, Zakaj naj bi se temu upirali. V tem oziru je zopet neumestno vsako upiranje.

Nastop zdravnika nikakor ni umesten, a še manj umestno bi bilo, če bi se kdo s silo upiral cepljenju koz.

Gospodarstvo.

Občine — vlagateljice pri „Glavni posojilnici“!

Ker ni izključeno, da ima kaka občina naložen denar pri propadli „Glavni posojilnici“, a svoje terjatve ni prijavila do določenega roka konkurzni masi oziroma sodišču, kakor se je že poročalo v enem slučaju deželnemu odboru, se županstva pozivljejo, naj v tem slučaju n e m u d o m a pošljejo dotične vložne knjižice d e ž e l n e m u o d b o r u. — Če se bo dalo še kaj doseči, bo poskusil deželni odbor to izvesti. — Ako ne, so občine same krive, ker niso pravočasno skrbele za popolno varnost svojega imetja.

Oddaja čistokrvnih plemenskih bikov, krav in telic. Z državno in deželno podporo se kupi jeseni večje število plemenskih bikov, krav in telic, ki so za izboljševanje govedi na Kranjskem primerne, in sicer razne pasme za razne kraje na Kranjskem: simodolska za ljubljansko okolico in Notranjsko, pingavska za Gorenjsko in sivkasta pasma za Dolenjsko, deloma Notranjsko. Nakup in prodaja se izvrši v medsebojnem dogovoru deželnega odbora kranjskega in c. kr. kmetijske družbe.

Vsak prosilec za nakupljeno živino naj se zglesi le za živali one pasme, ki je dotični pokrajini primerna ali ondi že vpeljana. Pri oddaji živali se bo oziralo v prvi vrsti na prošnje živinorejskih zadrug, dalje na prošnje podružnic km. d. in županstev, potem še le na prošnje zasebnikov.

Vložiti je treba prošnje do 31. avgusta t. l. na glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Važno za poljedelce! Vojno ministerstvo je odredilo, da bodo vojne intendance nabavljale v bodoče potrebščine za vojaštvo, kot: seno, slamo, oves itd. potom gospodarskih zvez in kmetijskih zadrug. Velik del nabave za tretji vojni kor dobi brez dvoma »Gospodarska zveza« v Ljubljani. Da pa dobi ta vsaj približno pregled razpoložljivega blaga — prosi, naj ji kmetijske zadruge, rajfaznovke, kakor tudi posamezni člani »Gosp. Zveze« čimprej naznanijo, za katero množino in po kateri najnižji ceni bi se mogli zavezati oddati zgoraj imenovane pridelke. Seveda se bode zveza potrudila, doseči za svoje člane kolikor mogoče ugodne pogoje in cene za njihove pridelke.

Vnovčevalnica za živino. Po prizadevanju deželnega odbora se je ustanovila pri »Gospodarski zvezi« v Ljubljani »Kmetijska vnovčevalnica za živino«. Njen namen je posredovati pri prodaji in nakupu klavne in plemenske živine. Živinoreja na Kranjskem se je zadnja leta veliko izboljšala in je na razpolago na mnogih krajih dobra plemenska živina, tako da bode zginila kmalu potreba, iz tujih krajev uvažati plemensko živino, kakor je bilo dostikrat sedaj potrebno. So pa kraji, ki so v živinoreji zaostali in potrebujejo dobrega plemena, da se more živinoreja izboljšati. Za stik med onimi, ki bi radi prodali in onimi, ki hočejo kupiti, bode skrbela vnovčevalnica. Ravnotako pridejo velikokrat v zadrego živinorejci, ki bi radi oddali klavno živino. Le preveč so navezani na prekupee in vsled tega ne morejo prodati po ceni, kakršno živina zasluži. Mesarji so prisiljeni na sejnih večkrat iz druge in tretje roke kupovati kar le zvišuje ceno, ne da bi imel korist živinorejec, ampak prekupec. Tudi v tem oziru bode posredovala vnovčevalnica. Vnovčevalnica ni špekulacijsko podjetje, zato ne bode delala na svoj račun ter iskala dobička, ampak bode le posredovala. Vnovčevalnice za živino so v drugih deželah že vpeljane in delajo s prav dobrim uspehom. Po pravici smemo upati, da bode tudi vnovčevalnica pri »Gospodarski zvezi« v korist kranjske živinoreje. Pozivljemo tedaj živinorejce, ki imajo naprodaj živino ali pa bi jo radi kupili, naj to sporoče na naslov »Vnovčevalnica za živino pri Gospodarski zvezi v Ljubljani«. Vpraševanja in ponudbe bode vnovčevalnica v časopisju priobčevala.

Jabolčni zavijač. To je velik škodljivec sadjarstvu. Metulj je, pisane barve, precej majhen in leta od majnika do julija. Na hruške in jabolka izleže veliko jaje, iz katerih se v kratkem izvale ličinke, ki rijejo v sad, izžro seme in tako pripomorejo, da odpade sad, predno dozori. Ličinka pade navadno s sadom vred na zemljo ali v drevesno skorjo. Do aprila ostane zabubana in potem se zopet razvije. Veliko škode povzroči ta metulj sadjerejem, posebno ker napade najraje plemenito drevje. Tam kjer so pokrita jabolka ali hruške z listi, ali se stika več sadov, ali je v sad navrtana luknjica, je gotovo notri zavijač. Da se ta mrčes odpravi ali vsaj omeji, naj se odpadlo sadje takoj pobere in porabi za prešiče, da se ličinke ne razlezejo. Dobro sredstvo proti njemu je snaženje drevja. To naj se vsako leto osnaži, razpoke pa naj se zamažejo z mešanico ilovice in apna.

(Po »Miru«.)

Raznoterosti.

Ženske — na čelu mestne občine. Seveda ne v Evropi, ampak v Ameriki v mestu Hunneville, v državi Kansas. Tam so si pred nekaj leti priborile ženske aktivno in pasivno volilno pravico. Posrečilo se jim je, da so popolnoma izpodrinile iz občinskega sveta vse moške. Na čelo mestne uprave je bila izvoljena po govorniških napadih na moške slovita Miss Ellen Wilton. Ta je postavila na čelo policije svojo prijateljico kot policijskega ravnatelja (pravzaprav ravnateljico), ki je zelo energična dama, kar je dokazala takoj prvi dan svoje službe. Priredila je namreč s policijo pohod po vseh lokalih in kavarnah ter odpodila vse, ki jih je zalotila na prepovedanih potih v pozni uri pri igri in pijači. Zakaj nas zanima ta vest? Zato ker je med našimi načelniki krajevnih policije po deželi malo takih, da bi izvrševali svojo dolžnost in nadzorovali gostilne in krčme.

Državni zbor. Druga — po splošni in enaki volilni pravici izvoljena poslanska zbornica se je sešla 17. julija. Navzoči so bili vsi poslanci, med njimi 177 novih. — Naslednji dan, dne 18. julija, je otvoril novi državni zbor s prestolnim govorom sam cesar ob navzočnosti članov vladarske hiše in najvišjih dostojanstvenikov. — Želimo, da bi delovala nova zbornica v prosep vseh avstrijskih narodov.

Novi vinski davek. Iz poročil vladnega časopisja se da sklepati, da pripravlja vlada zopet predlogo za vinski davek. Po tem načrtu bi se obdavčilo vse vino, tudi ono, ki se kupi v množini vsaj 56 litrov naravnost od pridelovalca za domačo rabo, in pa ravno tako domača vina v steklenicah. To bi bilo vsekakor krivično in naši poslanci bodo gotovo našli pota in vršili svojo dolžnost, da preprečijo oškodovanje naših vinogradnikov. — Na tuja vina, šampanjec in druge špeciialitete, ki jih pijo bogataši, naj se naloži davek, ne pa na domače pridelke!

Potrjena deželna postava. Kranjski deželni zbor je sklenil postaviti glede odmere šolskega prispevka ob zapuščinskih razpravah, ki se izvrše

izyen Kranjske v posestvu, ležečem na Kranjskem. To postavo je sedaj cesar sankcioniral.

Škopljenje trt po toči. Deželni odbor kranjski je doslej podpiral vinogradnike, katerim je toča napravila škodo v vinogradih, na ta način, da jim je nakazal primerno količino modre galice ali pa jim povrnil nabavne stroške. Pri tem se je pokazalo, da so uspehi na tem polju le tedaj mogoči, ako ima vsak vinogradnik vsaj toliko galice doma pripravljene, da v slučaju toče lahko takoj, po možnosti že drugi dan trte škropi. Če naj posestniki po toči še-le delajo prošnje na deželni odbor, ta pa o stvari poizveduje, se vtegne zgoditi, da dobe vinogradniki galice šele čez tedne, ko je škopljenje že prepozno. Zato je deželni odbor sklenil vinogradnikom priporočati, da se v svojo lastno korist preskrbe s potrebno količino modre galice, ki jo lahko takoj po nastali škodi rabijo. Deželni odbor je pripravljen, v kolikor mu bodo dopuščala v ta namen dovoljena sredstva, revnejšim vinogradnikom, katerim je toča napravila znatno škodo, dovoliti potem podporo, odgovarjajočo količini modre galice, ki so jo v svojih vinogradih v resnici porabili.

Cerkvena glasba.

Responsoria I. ad Missam in tono solemni & II. ad »Ite missa est« (aut »Benedicamus Domino«); po najnovejši izdaji za čveteroglasni mešan zbor harmoniziral Anton Foerster. — Te zelo pogre-

šane responzorije je izdala »Katoliška Bukvarna«, kjer se dobivajo na navadnem papirju po 25 h, na kartonu pa po 55 vinarjev.

Št. 11764.

Razpis.

Deželni odbor kranjski otvori 1. okt. 1911 v samostanu šolskih sester »De Notre Dame« v Šmihelu pri Novem Mestu gospodinjstvo šole, obstoječo iz notranje šole (internata) in zunanje šole (eksternata). Za notranje učenke dovoli dež. odbor 6 ustanov po 15 K na mesec, to je polovico učnine in preskrbnine, ki ji je plačevati redu šolskih sester. Istotako se bo plačevalo iz deželnega zaklada zajutrek in kosilo zunanjih učenk, katerim torej ne bo trpeti nobenih stroškov.

Podrobnejša pojasnila dajeta ravnateljstvo kranjske kmetijske šole na Grmu in vodstvo samostana »De Notre Dame« v Šmihelu.

Od deželnega odbora kranjskega,
v Ljubljani, dne 22. julija 1911.

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadružne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vloženega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka